

BULLETÍ DE L'AGRUPIACIÓ EXCURSIONISTA DE GRANOLLERS

SUMARI

Ètica excursionista (Editorial).—L'acció tònica de la muntanya, per A. PINYOL I LLOP. — Decàleg de l'acampador. — Del valor etnogràfic de l'habitació humana a Catalunya (acabament), per SALVADOR LLOBET. — Tot caminant..., per FIDELET. — Pàgines antològiques d'excursionisme: El Santuari de la Mare de Déu del Mont, per Mn. JACINT VERDAGUER.—Cursets i Conferències.—Notes.—Programa Juliol i Agost

JULIOL - AGOST

MCMXXXII

Construcció i Venda

de

Mobles

Especialitat en els treballs d'encàrrec

DORMITORI compost de llit, armari amb dues llunes, 2 tauletes de nit i 2 cadires tapissades

Pessetes 430

DORMITORI compost de llit, calaixera, 2 tauletes de nit i 2 cadires

Pessetes 265

MENJADOR compost de bufet, taula i 6 cadires

Pessetes 215

Visitar aquesta casa és comprar

Jaume Blanxart

Taller i Despatx

Carrer de Ricoma, 95 i Plaça dels Cabrits

Granollers

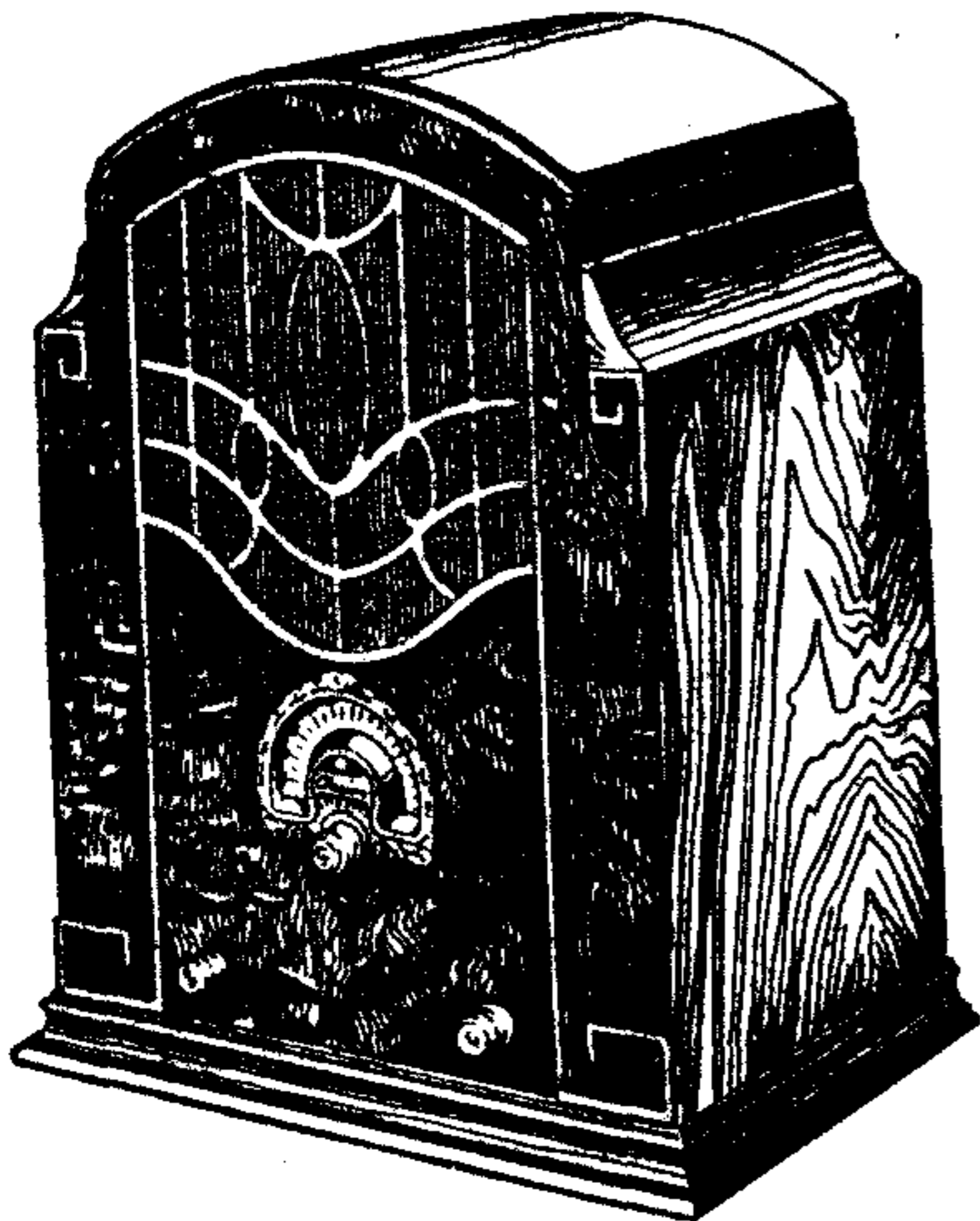
Clarion Radio

Heu-vos ací els dos models **Clarion** que actualment han assolit la màxima popularitat i que estan obtenint l'èxit mundial més ressonant per llur excel·lència i per ésser reconeguts com els millors receptors del tipu **Neutrodí** i **Superheterodí** dissenyats en la present temporada.

Model 40—Amb circuit **Neutrodí** ultra-modern a base de les vàlvules **Multi-mu** i **Pentodo**, dotat de tots els perfeccionaments i equipat amb el famós altaveu dinàmic **TCA**, amb 98 % de puresa de to.

Model 40, de 5 vàlvules

Model 80, de 7 vàlvules

Model 80—Amb circuit **Superheterodí**. Es el receptor ideal per excel·lència per a tots els que desitgin una selectivitat extremada. Es difícil trobar un receptor que l'avantatgi. Equipat amb vàlvules **Multi-mu** i **Pentodo**. Va proveït de tots els refinaments i avenços fins el dia i amb altaveu dinàmica **TCA**.

Distribuidor general
per a Espanya:

PLATÓ TEXIDÓ

Diputació, 175-181
BARCELONA

*Encar que
la moxilla
estiga plena..*

sempre hi haurà lloc per uns cubets de caldo Maggi amb les seves llaunetes tan pràctiques que tancan hermeticament. Amb aquets cubets podeu preparar, tenin tan sols aigua bullenta, en un instan un brou exquisit, reconfortan, estimulan, que vos treurà la set i vos procurarà una sensació de ben-estar.

Caldo Maggi

ANY II

NÚMERO 5

BUTLLETÍ

JULIOL - AGOST : MCMXXII

Josep Umbert, 30-32

Ètica excursionista

Un periòdic de Barcelona, blasmava l'altre dia la deixadesa de la majoria de persones que van "a fora", i abandonen els llocs on han menjat sense curar de la neteja del punt que han utilitzat. I retreia les fonts i les platges que queden sempre plenes de papers i detritus dels queviures i els monuments empastifats per l'afany que molts tenen d'inscriure grollerament llurs noms en les parets dels llocs més remarcats.

Nosaltres, de totes maneres i sempre, hem procurat que els excursionistes tinguessin punt especial en deixar net el lloc que ha servit pels àpats d'excursió. I hem tingut aiximateix una particular predilecció en demostrar la pedanteria de les inscripcions que es posen en les bandes menys avinents, només pel gust ridícul de veure llur nom estampat en un punt gens escaient.

I, com és natural, combatérem encara molt més les inscripcions grolles i imbècils que sovint hem de sofrir; si és absurd escriure el propi nom en llocs inadequats, més ho són encara les ximpleries que per desgràcia ens serveixen amb freqüència. Perquè la pròpia dignitat ni la dignitat dels altres no ha de permetre coses tan poc serioses en llocs de públic accés on cal un mutu respecte.

Es, doncs, evident que cal fer una intensa campanya de sanejament en pro d'una causa que afecta directament la cultura del nostre poble i cal que tots plegats, amb la paraula i l'exemple, procurem evitar uns espectacles tan depriments i que tan poc diuen en favor de la nostra civilitat i els excursionistes sobretot, havem d'ésser els primers d'aquesta croada: per compliment del deure i per l'egoisme de no veure'ns inculpats en una incúria que ens deshonora.

L'acció tònica de la muntanya

Per A. Pinyol i Glop

Després de repetits experiments, hom ha pogut reconèixer la influència benefactora que exerceix la muntanya sobre la salut general de l'home. Aquestes constatacions, confoses al principi, arriben a nosaltres explicades poc a poc per la ciència i, més especialment encara, per la ciència medical a propòsit del tractament de cures per alçàries.

Hom ja coneix que la feble pressió atmosfèrica i la rarefacció de l'aire que hom respira a la muntanya, tenen la influència de fer augmentar l'activitat dels òrgans respiratoris i ajuda el desenvolupament vigorós dels pulmons. També, doncs, a través d'estudis i observacions s'ha demostrat que el nombre de glòbuls sanguinis augmenta notablement en conviure en regions elevades, resultant-ne una sobre-reacció de la nutrició general de l'apetit.

Però hom ha arribat a conèixer a la muntanya encara altres accions vivificants, tals com els raigs *ultra-violeta*. Hom ja sap que la intensitat solar és més directa a la muntanya, pel fet de la pressió més feble de l'aire. Però a la muntanya hi ha no solament emissions més fortes de llum blanca—aquella de l'aspecte solar descomposta en l'Arc de Sant Martí,— existeixen encara els raigs químics, dits *ultra-violeta* de curta llargària d'onda, els quals són dotats d'una influència fisiològica remarcable, sobretot aquells nomenats *ultra-violeta-extrema*.

Els raigs *ultra-violeta* encesos pel sol, són neutralitzats més o menys, segons la naturalesa dels cossos que travessen o d'aquells als quals arriben. Així, veiem que el vidre, que deixa passar la llum blanca i l'*ultra-violeta-ordinària*, reté, per contra, els raigs *ultra-violeta-mitjans i extrema*.

Segons això, la pressió atmosfèrica a la muntanya és més dolça, més pura i més seca que a la plana. Així s'explica l'abundància especial de llum blanca a les alçàries, la gran acció dels banys de llum i la intensitat del cop de sol damunt l'epidermis.

El quarç deixa passar els més actius raigs *ultra-violeta*; d'això ve el ferne servei per a realitzar artificialment la radiació *ultra-violeta* amb làmpares de quarç i vapor de mercuri.

Els raigs *ultra-violeta*, a la muntanya, aporten a l'organisme altres beneficis especials: la circulació de la sang és més activa, la pell enrogeix, la pigmentació s'accentua i els glòbuls sanguinis fixen una més gran quantitat d'origen.

Una altra, la llum *ultra-violeta* té encara una altra acció benefactora: porta riques propietats microbianes accentuades per a esterilitzar l'aire, l'aigua i per combatre diverses malalties, tals com: el reuma, la gota, la tuberculosi quirúrgica i altres.

L'acció sanitària de la muntanya no exerceix solament sobre l'home i els animals, sinó també sobre les plantes.

De la pràctica mesurada d'esports a la muntanya, tals com l'excursionisme, ski i altres, en podem treure beneficis importants per a la nostra salut.

Decàleg de l'acampador

- I. Sempre que et sigui possible, abans de plantar la tenda, demana permís al propietari del terreny.*
- II. Respecta les plantes i animalots de tota mena.*
- III. No embrutis les aigües estancades ni embassis les corrents.*
- IV. En fer llenya, aprofita tant com puguis les branques mortes.*
- V. No facis foc prop de brossa o bosc sec i tingues especial cura, en aixecar el camp, de deixar el foc completament apagat.*
- VI. Deixa el terreny de campament en el mateix estat que l'hagis trobat, cremant tot el què sigui combustible i enterrant les cendres i demés detritus i deixalles.*
- VII. El silenci és de tothom: Entrada la nit, en el campament, no torbis amb cants i gatzara la son dels companys que vulguin dormir, i en ruta, el repòs de les poblacions que travessis i pensa que en l'auto, el tren, la tartana o l'hostal la teva conversa, si no els molesta, pot ésser completament indiferent als teus veïns.*
- VIII. Si vols bé a un amic, fes-li fer camping.*
- IX. No plantis la tenda en llocs enclotats ni massa prop dels corrents d'aigua, car corres el perill, en cas de pluja forta, de trobar-te el campament negat.*
- X. Tingues especial cura en escollir els teus companys de tenda, perquè el camping és una rigorosa pedra de toc de la veritable amistat, lleialtat i coratge.*

Del valor etnogràfic de l'habitació humana a Catalunya

Per Salvador Elobet

(ACABAMENT)

Quan comencem a trobar testimonis indubtables i encara actualment ben forts de la vivenda humana, és en els segles XIII i ençà que n'abunden supervivències. La nova modalitat de l'estil gòtic el trobem encara en moltes bandes; a Granollers mateix, a la casa del darrera l'església, dos finestrals (ara a la Biblioteca) ens parlaven de les construccions d'aquella època. Altres finestrals granollerins del mateix temps i posterior ens donen mostra de la vivenda humana en el període gòtic. Com sempre en les antigues habitacions, la fusta preponderava en la construcció dels trespols, puix que aleshores la fusta del país era prou abundant, ornamentava els sostres amb els embigats i era prodigada en les teulades. Segons les contrades, naturalment sofria alguna modificació o bé per la qualitat dels materials emprats que calia usar els més avinents, o bé per la forma que adoptaven, ja que en contrades pirenenques, per exemple, les estructures són sempre diferents i en les teulades sobretot, puix que és necessari siguin pendents per a evitar el pes de la neu acumulada.

Hom construïa pedrissos i taules al defora les cases, per comoditat dels propis habitants; així en parla el Llibre d'Actes del Consell de la Universitat de la vila de Granollers en Febrer de 1558, on consta l'acord del Consell de fer enderrocar les taules i pedrissos que hi han i mana que les pedres serveixin per empedrar els carrers, prohibint així mateix construir-n'hi de nous. (Unes pedres col·locades encara actualment al carrer de Sant Jaume, en la casa número 36, poden ésser un exemple posterior del costum antic; un autor granollerí suposava de procedència romana aquelles pedres, però indiscutiblement cal rebujar aquesta hipòtesi.)

Igualment les reixes en aquella època començaven a tenir formes artístiques treballades amb els procediments rudimentaris del seu temps; algunes d'elles s'han conservat, de gran valor artístic, i altres que tenen tota la gràcia ingènua de l'art popular.

La nova aportació de l'art ogival a l'arquitectura nodrí aquest art d'un procediment tècnic important. No solament per als edificis públics (Biblioteca actual i Església parroquial de Granollers per exemple), sinó també per als particulars com la masia de Coll de Pruit amb un arc apuntat que dóna entrada

a la casa, o com a Rosanes de La Garriga, que l'arc serveix d'entrada i de suport a la torre de defensa.

La torre de defensa precisament era una necessitat en l'Edat Mitja, sobretot en els llocs més isolats que les proximitats d'un castell no garantien la seguretat; és corrent trobar-ne en algunes cases medievals com al Mas Rossell de Centelles i al Casal d'Altarriba (Plana de Vic). Així mateix hom troba en algun angle de la casa petites torres secundàries amb espitlleres, com a can Arau (Sant Bartomeu Sesgorgues: Guilleries) i a can Ribes (Cardedeu).

La necessitat dels conreus, la major abundància de pastures i l'abolició dels «mals usos» dels pagesos de remensa, afavoriren el poblament en llocs apartats, en mig de les muntanyes; és en el segle XVI que la construcció de masies pren més increment. La idiosincràcia especial de Catalunya amb la seva psicologia particular, que és sempre un valor etnogràfic, pot haver influït en aquest aspecte de la vivenda, amb l'amor a l'estalvi, que evitant despeses supèrflues en alimentació, vestir, etc., podia ajudar a la creació d'obres més definitives.

Tot Catalunya té mostres de masies d'aquella època, com ho proven els finestrals o alguna inscripció en les llindes de la casa. Les masies d'aleshores tenien una disposició que ha estat pròximament igual en totes les edats. Tres cosos de casa amb parets mestres entremig que aguanten els embigats; en la planta baixa l'entrada, escala i celler en el cos central, cuina i accessoris a un costat i quadres a l'altra banda; el primer pis generalment serveix per dormitoris i en el cos central una mica de segon pis amb les golfes, serveix de graner. Pocs construccions accessòries independents hi havien a l'Edat Mitja, puix que ordinàriament es tenia tot dintre de casa. En alguns casos les masies es cloïen amb una paret de tanca que encerclava el pati davant de la casa (can Cerdà: Pla de la Garga). En altres llocs i en determinades comarques (Pireneu, Guilleries, etc.) la planta baixa serveix només per al bestiar i les dependències humanes ocupen el primer pis, que té accés per una escala exterior.

Els balcons no és costum usar-los, ja que s'observen finestres únicament; però encara sovint la fusta de les finestres en tapa la major part, car només hi té un vidre petit per donar claror. De totes maneres, si no es troben balcons es troben reixes a les finestres de baix, que a voltes són molt belles; unes amb caient rústic més popular, altres de treball més delicat amb volutes que van sortint de l'arbre central.

En els nuclis urbans, les cases del poble són igualment poc higièniques en l'època ogival, amb carrers estrets i tortuosos; en les cases, diversos pisos, poques obertures importants i sense patis centrals. Només les cases senyoriales de Barcelona (carrer de Montcada, casa de l'Ardiaca etc.) són ventilades i amb patis interiors on s'aturaven els carruatges; en general són grandioses i tenen magnífiques escales i a voltes galeries. Les grans cases senyoriales de Granollers,

com la Casa del Condestable i la que hi ha entre el carrer d'En Sastre i la plaça dels Cabrits, no és probable tinguessin pati interior, si bé les múltiples modificacions posteriors dificulten la certesa.

Vàries són les cases senyorials d'aquell temps i que dataven en els seus inicis de construccions anteriors, tals com la Torre de Marata i can Draper, de L'Ametlla, on s'hi han fet troballes interessants. Altres, com la Torre Pallaresa, de Santa Coloma de Gramanet i potser una mica més posterior, la Torre Taberera de Vallromanes, es construeixen grandiosament.

Els castells feudals, tan abundants a Catalunya, foren engrandits i molts construïts en els segles XIV i XV; alguns, com dèiem ja, dataven d'època anterior, però foren renovats completament en aquella data, com el de Vilassar de Dalt, que té més de casa senyorial que de castell; el de La Roca, el de Centelles, etc.; fortificacions que servien principalment per a protegir les cases que s'arredossaven al seu voltant. En els nuclis urbans, que cap castell els podia defensar, les muralles protegien de les invasions, però eren al mateix temps un destorb per al creixement de les poblacions; això feia que en general les cases fossin petites i amb poc espai, ja que els calia desenrotllar-se dintre el recinte murallat. Amb tot, per salvar aquests inconvenients, algunes cases s'atreveixen a fugir de dintre de les muralles, tal com a Granollers l'antic carrer de Corró i algunes de les cases del carrer de Barcelona, que es situen en el transcurs del camí ral.

L'època gòtica ha deixat molts vestigis en la vivenda humana; a Vic, per exemple, hom hi veu bons exemples d'arcades ogivals que s'adiuen perfectament amb el conjunt de l'edifici. A Tàrrrega (carrer del Carme) hi ha bells porxos ogivals que serveixen de passatge i d'eixopluc sota el pis de la casa, com a Alforja també en la plaça del Mercadal. A Montblanc (carrer dels Jueus) els arcs apuntats uneixen les dues bandes del carrer i a Prades hom n'hi veu de la mateixa manera. Igualment a Granollers com en la major part de pobles de Catalunya han quedat belles mostres de finestrals que eren un dels més importants ornaments de les vivendes, particularment en les cases principals.

Totes aquestes construccions varien en el seu aspecte segons la qualitat dels materials més propers; en els punts on no hi ha argiles, a la muntanya hom hi veu encara algunes vivendes amb pedra seca, en les mateixes cases precisament que si fossin al pla emprarien les parets de tàpia. Segons les classes de pedra l'aspecte urbà també varia. En les altes comarques pirenenques (Viella, Saldú, Tahull) usen les pissarres en les teulades de les cases, tant ara com en les antigues esglésies romàniques. A Tagamanent, en alguns llocs fan servir lloses d'arenisca roja per cobrir la casa, que les teules són massa lluny per anar a cercar-les. A Les Guilleries hom en troba també algun cas, com a Santa Margarida, prop de Vilanova de Sau, que tenen lloses d'arenisca en la teulada. És la

En estudiar l'evolució de l'habitació humana a Catalunya, hom troba a vegades monuments que, amb tot i llur senzillesa, són d'un tipisme i d'una bellesa innegables, com és ara aquest balcó de fusta cobert que posseeix la vila de Torelló (Plana de Vic). — A remarcar, a primer terme, una mostra del rústec empedrat del carrer

influència del terreny en la construcció; en la teulada a Groenlàndia, per exemple, usen costelles de balena; i els països que tenen fusta abundant la fan servir amb predilecció. Però a Catalunya, en l'època gòtica sobretot, és un material primordial i es treballa amb preferència a tots els demés. Sovint els angles de les cases són de pedra picada i finament motllurada la pedra dels finestrals.

En l'estil renaixement i barroc poca diferència s'escau en la tècnica constructiva; és canvi d'estils principalment, que afecten més l'ornamentació que l'estructura, sense voler dir naturalment que no hi hagin modificacions. En el renaixement s'abandonen les arcades, per reprendre les formes frontals i horitzontals (casa de la vila de Tàrrega i porxos de la plaça, portals de l'església de Sant Francesc a Granollers, alguns porxos de la plaça de Linyola (Urgell) etc.) S'intensifica l'adopció de la fusta en construccions accessòries de la casa, tal com les baranes de balcó a la Plana de Vic i altres comarques pirenenques on la fusta és abundant i en les llindes de portals i finestres el roure i l'alzina en jàcenes horitzontals substitueix la volta de pedra.

En aquell temps encara no ha desaparegut cap característica del poblament del període gòtic; la seguretat és necessària i apareixen també petites torres de guaita en algunes cases. Les muralles són allargades en els nuclis urbans o són fets nous portals en els ravals de construcció posterior, com a Granollers el portal sota la capella dels Sants Metges, per poguer impedir la entrada de gent forastera.

Les aparicions de noves formes estilístiques ja hem dit que tenen poca influència en l'essència de l'habitació; desapareix la fastuositat gòtica dels finestrals i es modifiquen lleugerament les formes i estructures. Els arcs apuntats desapareixen per donar lloc a formes horitzontals i a la reaparició d'arcs de mig punt i elíptics (antiga casa senyorial, actualment presó de Granollers) cap a finals del segle XVII. En el XVIII tampoc porta cap modificació important, com no sigui les baranes de balcons i galeries en balustres de terra cuita i en rajoles en pla inclinat, com a la casa abacial de Vilabertran (Alt Empordà). La fusta en el segle XVIII tenia força utilització en les construccions; Felip V dona permís condicional per a tallar arbres per a emprar-los en les obres segons consta en les Ordres de 1748. Les masies de muntanya construeixen completament els trespols amb amples posts de fusta del país (Guilleries, per exemple).

En general les masies muntanyenques conserven un aire propi i peculiar diferent de les del pla, no sols per les característiques dels materials utilitzats, sinó pel seu aspecte total, que les condicions econòmiques i el gust del país porten principalment; així veiem com les masies de terres altes moltes vegades no tenen llurs parets exteriors emblancades com les de terra baixa i mostren sempre tota nua la pedra sense treballar (Coll de Pruit, Setcases).

El segle XIX porta ja una diferència important dels segles predecessors; els

materials moderns comencen a aparèixer i els murs són simplificats en gruixària. Per primera vegada es fan ornaments en ciment i guix que serveixen molt sovint per fer malbé les valuoses decoracions dels segles anteriors. Les ciutats, per efecte de les instal·lacions industrials han crescut desmesuradament a costa de la població muntanyenca i generalment s'ha intensificat la construcció de cases de diversos pisos. En alguns llocs han predominat les cases de pis habitades per una sola família i amb entrada, cuina i menjador en la planta baixa, com a Granollers, Sabadell i voltants de Barcelona, al revès d'altres punts, com Girona, Ripoll, Vic i viles circumdants, que predominen les cases de pisos diversos. Els balcons en les façanes i les galeries posteriors té el seu apogeu també en la darrera centúria, com les bigues de fusta i els revoltos, que és una especialitat catalana que s'ha usat molt en aquests darrers temps. Les masies que es construeixen (en l'alta muntanya ja no s'en hi construeix cap a finals de segle) tot i guardar les proporcions clàssiques, són més senzilles, amb murs no tan gruixuts i construccions accessòries al voltant de la casa.

Però els materials moderns han permès una modificació en la tècnica constructiva que ha canviat molt els sistemes d'habitació. Murs lleugers i resistents amb carcassa de ferro que aguanten el pes de la construcció i simplifiquen les formes complicades anteriors. L'aparició de l'estil funcionalista en els darrers anys i la standardització universal de l'habitació dificulten les particularitats etnogràfiques que podria tenir la casa. Només ençà i enllà algunes construccions especials o algunes característiques constructives peculiars de Catalunya, tals com les voltes d'escala i revoltos, que no tenen enlloc un equivalent exacte i l'enllosat de cairons de terra cuita i de mosaic, que és més corrent en països de clima temperat en compte dels empostissats de fusta, més propi de climes freds i humits.

La desaparició de les petites indústries familiars per fer pas a la indústria moderna de grans locals a propòsit, ha fet desaparèixer l'entrada en les modernes habitacions de les viles i petites ciutats de Catalunya, ja que és un espai, innecessari. L'estímul d'estalvi dels obrers ha fet néixer així mateix, amb la intensificació de la petita propietat, una població de cases de planta baixa amb dependències necessàries per una família, sobretot en viles i ciutats petites. Les cases de molts pisos també tenen el seu màxim expandiment, principalment en les ciutats més grans, que el preu elevat del terreny hi obliga perquè pugui tenir un interès remunerador. En general l'espai útil per l'habitació es va restringint cada dia; en les cases de molts veïns el terrat, específicament mediterrani, serveix de badiu als habitants, però en altres cases, ordinàriament la teulada serveix de paraigua a l'edifici.

També en el segle actual les masies de les terres baixes han sofert modificació. L'estructura general, de totes maneres, no ha pas canviat en les modernes

construccions; tres cossos d'edifici distribuït en diverses dependències, senzill de línies i en bona proporció. Però sobretot ha canviat (i moltes masies velles l'hi han afegit) són les construccions accessòries que les necessitat creixents de les explotacions agrícoles i ramaderes han exigit. Efectivament, la incrementació de la cria del bestiar ha demanat noves instal·lacions de quadres i el progrés industrial en la tècnica agrícola, amb els seus aparells, han creat la necessitat de porxos per aconduir l'utilitat general. I al voltant de les masies han crescut així les construccions.

I aquí acabem aquesta aportació a l'estudi etnogràfic de l'habitació humana a Catalunya.

BIBLIOGRAFIA

«El Poblament prehistòric de Catalunya», per J. C. Serra Ràfols. Enciclopèdia Catalunya. Editorial Barcino. Barcelona.

«Etnografia». Haberlandt. Editorial Labor. Barcelona.

«Album Meravella». Tercer i quart volums. Barcelona.

«Catalunya». Revista del Centre Català de Buenos Aires. Número 14.

Tot caminant...

A Holanda, un dels països on més es practica l'acampada, és possible preguntar: ¿I per què no hi haveu col·locat alguna muntanyeta en aquesta immensa planúria?

Us contestarien amb una frase popular que tenen, que, diu: Déu ha fet tot el món menys Holanda, que l'ha format la voluntat titànica dels holandesos.

Quelcom més de la meitat del seu territori, ha estat baix les aigües del mar o dels rius, essent gràcies a l'eeforç i paciència dels seus homes que han pogut convertir-la en terra fèrtil.

Heus ací com l'holandès explica la seva prodigiosa obra:

El primer dia, va fer sorgir la terra de baix les aigües.

El segon va aplanar-la amb un immens corró.

El tercer, va quadricular-la amb canals.

El quart, va col·locar a cada quadrícula una caseta blanca...

El quint, com que li semblava que allò resultava massa baix, va posar-hi uns quants gegantescos molins d'enormes aspes...

El sext, va pensar que tot era massa verd, i hi posà unes quantes taquetes blanques i negres corresponents a sengles vaques...

I el setè dia, va recórrer tot el territori muntat en bicicleta i el trobà bell i bonic.—FIDELET.

Del Butlletí del G. E. Joventut Catalana, n.º 34.

Pàgines antològiques d'Excursionisme***El Santuari de la Mare
de Déu del Mont******Per Mn. Jacint Verdaguer***

La serra del Mont és comparable, per sa estranya figura, a un enorme i bonyegut camell que baixa del Pireneu en direcció del golf de Roses, vora avall del Fluvià. Amb el cim del gep sosté el santuari, i al cim del cap el castell de Falgars.

L'extrem està tan espadat i és tan rocós, que els romeus delitosos s'entretenen a estimbar-hi grossos penyals, sense pensar que llencen a perdre el bosc de pins de més avall, i que, com la pedra fora de la mà no se sap on va, poden ésser i han estat causa, més d'una volta, d'una desgràcia. A dreta, l'aiguavés és més suau, i la boscúria el vesteix de cap a cap, exceptuant algun clap de conreu, des de Sant Martí fins la reclosa i bellíssima vall d'Espinau. A esquerra, la muntanya és molt accidentada: hi ha planells, còrrecs i fondalades, boscos de roures i alzines, i sobretot cingleres, que semblen fetes expressament per a niuar-hi els roquerols, els voltors i les àligues. Al cim d'un serradet del repeu del Mont es veuen les runes del castell de Beuda, dominant el poblet d'aquest nom. Part d'amunt, seguint el mateix còrrec es troben les d'una masia, aterrada fa trenta anys, de la qual no en resta més que un gentil llorer, com per fer enveja a les del castell, descarnades i nues. Més amunt es troben pilots de pedres i senyals de parets, deixalles, sens dubte, d'un poble que amb el nom de Casal vivia a l'ombra del monestir de Sous.

* * *

Ara que hem vist les runes del monestir de Sous, anem a veure sa gentil fillola, la capella de Nostra Senyora del Mont, en que viu encara i viurà centúries, si a Déu plau, quelcom d'aquella casa santa on diu la gent que venien a batejar i enterrar els cristians de tota aqueixa terra, fins a Olot; i tot això pel preu que ho he comprat us ho venc, sense guanyar-hi una paraula.

El temple és bizantí, d'una sola nau, coberta amb volta de canó. Es tota de carreu, més sense cap ornament ni motllura per dins ni per fora. Unicament, del timpà destruït en resta un àngel de pedra amb un bordó a les

mans i amb les ales mig plegades, en l'actitud en què el solen pintar en el misteri de l'Anunciació.

El frontis estava cobert d'una ala de groixudes lloses, formant un bordonet de mitja canya: les enarbolà una forta tramuntana, fent-les voleiar com fulles per sobre la muntanya. Ara les pluges ajuden el temps i els llamps a destruir la cara, algun dia hermosa i escaiguda, de l'edifici.

Tres soles finestres hi ha en la part antiga del temple, i són d'uns quatre dits d'ample. Més que finestres semblen espitlleres per on la llum aguaita sense poder entrar. Com aquell antic hermità que sortia de la cel·la amb els ulls closos perquè el món exterior no el distraigués de l'interior en que vivia, el temple cristià, que té dintre son cor el Criador del món, ¿per què necessita obrir els ulls davant un carrer o un passatge, per bonic i meravellós que sia?

Entre els senzills retaules i presentalles amb què els devots mostren a la Verge l'agraïment que per sos miracles i favors li deuen, són dignes d'atenció cinc formosos quadros de distintes dimensions provinents de l'altar antic, tirat a terra no fa gaire per qui devia haver-lo estotjat com una joia. La ignorància fa en nostre temps el què els iconoclastes feien en altre.

* * *

L'espectacle que es descobreix, tant des del terrat de la casa com des del Pedró, que està al cap de la serra, darrera el santuari, és meravellós. Des d'ací es veu tota la serralada del Pireneu, des de Puigmal fins a la mar, renglera d'enormes muntanyes, que semblen dominades per l'ample i alterós Canigó. Aqueixa té a llevant les de Massanet de Cabrenys, que amb sos marlets recorden les de Montserrat, les Salines, el coll de Panissars, dominat pel castell de Bellaguarda; Requesens, tron de la Verge d'aquest nom, a la qual demanen els figuerencs la sanitàosa tramontana; el coll de Banyuls, per on passaven fa trenta anys, a rua feta, els contrabandistes; les dues muntanyes de Sant Pere de Roda i Pani, aquesta ficada de peus dintre la mar de Roses. Davant eixa filera de gegants n'hi ha una altra menys important, més que no és pas de recatens: Bassegoda, Montnegre, de França, les cingleres de Sant Aniol, i altres que s'allunyen cap a trobar el turó de Sant Antoni i el Taga, formant l'antemural dels Pireneus.

A ponent, més ençà del formidable Pedraforca, es veu arrencar d'aquesta gran cordillera la de Santa Magdalena fins a les Osques de Cabrera; aquí es torç cap a llevant envers el santuari de la Salut, lligant-se amb la serra de Santa Cecília, per formar totes dues plegades el promontori del Far, que sembla una nau de llarga proa que surt d'entre les serres, sobre l'estranya

mar de verdor de les Guilleries. La serra de Santa Cecília, allargant-se cap a llevant, va a trobar la de Finestres, que, trencada i oberta, és ben mereixedora del nom que el poble li ha donat. Aqueixa muntanya és una branca de Rocacorba, que, encara més alta, sembla una alzina superba que escampa a l'entorn les amples arrels del Puigarnol, Camós i Puigsurroca. Damunt de totes i del Montnegre es veu, allà d'allà, torrejar el Montseny, com si diguessim el cedre de les muntanyes de Catalunya.

* * *

Trenta anys es compliren, en el passat mes, de la mort de mossèn Jacint Verdaguer, el poeta que més honora Catalunya. Trenta anys són passats ja, i el record de l'insigne autor dels "Idilis i Cants Místics", viu encara i viurà eternament en el pensament dels catalans. No podrà pas el temps emportar-se'n d'entre nosaltres l'admiració perdurable i l'homenatge constant que tributem a l'home que, malgrat llur bondat i intel·ligència, sofri injusta persecució, que sapigué resignadament suportar, perdonant generosament els seus enemics.

I ha estat precisament per a demostrar que no s'apaga el caliu del fervor al nostre poeta nacional, que suara s'han aplegat els excursionistes de Catalunya dalt de la muntanya del Mont, per a glorificar la memòria del més gran dels poetes èpics i místics, i de l'incansable i entusiasta excursionista. Car Mossèn Cinto, en aquesta activitat, fou un predecessor nostre que comprengué perfectament la valor de l'excursionisme, i en sabé treure d'ell els fruits més exquisits. Enamorat de la seva pàtria, havia de conèixer-la totalment per a escriure obres que com "L'Atlàntida", «Canigó», "Montserrat", "Pàtria", "Aires del Montseny", "Rondalles" i "Folklore", descriuen d'una manera meravellosa les bel·leses de la terra catalana. En les seves narracions d'"Excursions i Viatges", "Dietari d'un pelegrí a Terra Santa", hi descobrim el viatger intel·ligent, dotat d'un esperit d'observació característic, que fa agradable la lectura de les seves ressenyes. com ho pot comprovar amb els fragments de "El Santuari del Mont", que extrets de l'esmentat llibre "Excursions i Viatges", hem transcrit més amunt. En ells descriu precisament la muntanya i el lloc on acaba de celebrar-se aquest homenatge, que l'excursionisme català devia al seu més alt representant. La placa de marbre, col·locada suara a la cambra on s'inspirà i escrigué el seu bellíssim poema "Canigó", a l'esmentat Santuari, perpetuarà també l'agraïment que per a ell sentim i sentirem sempre.— P.

Cursets i Conferències

SALVADOR LLOBET

El dia 23 d'abril prop-passat donà el seu anunciat «Comentari antològic de la poesia catalana», el president de la nostra entitat, Salvador Llobet. Parlà dels inicis de la nostra poesia en el temps dels trobadors provençals, que tingué el primer poeta vigorós en Ramon Llull. Amb exemples demostrà el lirisme religiós, principalment de Llull i la seva preocupació didàctica. Comentà els principals poetes de l'Edat Mitja fins arribar a les cançons populars del segle XVIII.

Comentà igualment la renaixença cultural catalana, que tingué el primer impuls amb la poesia i parlà dels poetes més destacats des d'Aribau a Pagès de Puig. Demostrà la influència de Verdaguer en el ressorgiment de la llengua i el qualificà de primer líric català. Parlà del sentiment de Guimerà i de la seva gran força descriptiva i dramàtica i explicà el valor de l'aportació mallorquina en Costa i Llovera i Alcover.

Comentà els poetes actuals i la influència de Maragall en les noves generacions líriques. Remarcà el valor dels més principals i demostrà la vaguetat sistemàtica dels Ritmes d'Esclasans.

L'acte es celebrà en nostre estatge.

* * *

JOAN RODONS

L'ex-president de la nostra entitat començà la seva anunciada conferència el dia 5 de Juny, al·ludint els diferents tipus excursionistes que existeixen per demostrar que amb la pràctica metòdica de l'esforç físic i procurant esbrinar el més important que hom troba en l'excursió, és com cal practicar el veritable excursionisme.

Parlant dels seus atractius, el senyor Rodons passà a descriure el paisatge i estudiar-lo. Explicà els principals fenòmens geològics que han donat la forma actual als paisatges i demostrà la influència que damunt seu té el color, que pot ésser de naturalesa geològica, per causa de la vegetació, o bé per l'acció de l'home. S'estengué en el color dels terrenys, efecte de la pròpia composició química i el contacte directe que amb aquesta composició hi té la diferència de vegetació. Parlà del valor de la climatologia en el paisatge i dividí els paisatges catalans en muntanyencs, grans planes, marítims, volcànics, fluvials i lacustres. El dissertant il·lustrà els seus exemples amb projeccions.

Notes

■ Per un inspector del Timbre de l'Estat ens ha estat reclamada la quantitat de cent pessetes en concepte de reemborsament al Tresor públic, per no haver posat els timbres que digué corresponien en els rebuts mensuals. La Junta de l'Agrupació, per tal que no resulti tan perjudicada l'entitat amb una despesa que els socis haurien hagut de pagar i atenent que per una modificació de la Llei del Timbre la nostra entitat resta exempta d'aquest impost, ha acordat posar, durant sis mesos, una quota extraordinària de vint-i-cinc cèntims, que prega als senyors socis vulguin pagar per tal de poguer fer front a les despeses de mobiliari que tenim projectat.

■ Per part del Consell directiu hi ha el projecte de constituir una Secció d'Infants que efectuarien excursions i petits treballs dirigits per algun soci de l'entitat. Aquests nois, que haurien de tenir de set a catorze anys, es podran inscriure a l'Agrupació.

■ A l'aparador de la casa Pujol estigué exposada l'àmfora romana trobada i reconstruïda per la Secció d'Estudi de l'entitat. Dues fotografies donaven idea del curs de les excavacions. El públic nombrosíssim que s'aturà en aquell aparador tingué felicitacions unànimes per l'Agrupació.

■ Hom recorda als socis de l'entitat que a la tauleta d'anuncis hi ha una llista de subscripció oberta en memòria del dissortat Fèlix Font, de l'Agrupació Cultural Atlàntida, de Barcelona, que tingué la desgràcia d'estimbar-se al Pic de Gra de Fajol (Ull de Ter), on trobà la mort. La seva família, desemparada, necessita els nostres auxilis. Recordeu-ho!

■ El dia 25 de maig els pics del Montseny aparegueren nevats en uns 300 metres d'alçada. Fem constar aquest fenomen poc corrent en un temps de plenitud de primavera.

■ En la reunió del dia 14 de maig, de la Secció Feminal, s'acordà augmentar la quota a 50 cèntims en lloc dels 25 que venien pagant. Igualment es senyalaren normes directrius de la Secció i es proposaren algunes excursions.

■ L'Ajuntament, responent a una instància cursada per l'Agrupació, ha acordat subvencionar la nostra entitat amb la quantitat de dues centes pessetes.

Ja ha estat oficiat el nostre regraciament al Consistori Municipal, car, com és natural, agraïm profundament el donatiu. La Junta té el propòsit de destinar aquestes pessetes per la construcció de mobiliari per l'acondicionament de les col·leccions de l'Agrupació.

■ El dia 25 d'abril fou visitada la nostra entitat pel renomnat jurisconsult Francesc Maspons i Anglasell, ferm excursionista i durant molt temps president del Centre Excursionista de Catalunya. El senyor Maspons, d'autèntica ascendència granollerina, tingué paraules d'elogi i d'encoratjament per la nostra Agrupació.

■ L'article del company Magí Gabarró «L'aigua i les seves transformacions», publicat en el número 3 del nostre BUTLLETÍ, ha estat reproduït en el Butlletí del C. E. Calderí, de Caldes de Montbui.

■ La Casa del Vallès ha enviat còpia de la comunicació que ha rebut de la Generalitat assabentant que després de la visita efectuada pels seus tècnics al Pla de la Calma s'està fent un aprofundit estudi de les condicions agronòmiques del terreny i d'un projecte de comunicacions a aquella muntanya. La Premsa també ha publicat una nota de la Generalitat anunciant que les patates poden ésser un conreu molt adequat en aquelles altituds.

■ Al Grup Excursionista Rafel de Casanova, de Barcelona, s'ha inaugurat una exposició de fotografies sobre Art Religios del Vallés, en la qual els amics de Barcelona demostren una excel·lent orientació. Els felicitem.

■ El dia 11 de juny vingué a enjoiar la llar del company Francesc Castellsagué una nova filleta que esperem serà l'alegria de la casa. L'enhorabona.

■ El Grup Excursionista Joventut Catalana, de Barcelona, ha dedicat un número del seu butlletí a la comarca del Vallès. Pulcrament editat, parla de diversos aspectes vallesans, des d'un punt de vista crític i divulgador alhora. Els socis de la nostra entitat Francesc Glanadell, Josep Font i Falgàs i Salvador Llobet, hi han publicat també sengles treballs, com igualment el company Vicents Albarranc hi té reproduïda una tela representant un paisatge del Vallès. Felicitem els amics de Joventut Catalana i principalment el consoci senyor A. Pinyol i Llop, director de l'esmentat Butlletí, per la iniciativa i el seu feliç desenrotllament.

■ Restem agraïts a l'amic senyor Ramon Vinyeta, de Torelló, que ens ha facilitat amablement el clixé que avalora el treball del company Salvador Llobet, publicat en el present número del BUTLLETÍ.

■ Els dies 14, 15 i 16 de maig tingué lloc, al Prat de Can Bonamic, de Palau-soldevila, el VIIIe Campament de Catalunya. Hi assistiren un total de 410 acampadors, repartits en 135 tendes, xifres que denoten prou bé la importància que cada dia va obtenint a casa nostra aquesta bella manifestació de cultura física i moral que és el campíng.

Programa

dels actes organitzats per l'Agrupació per als mesos de Juliol i Agost

JULIOL. – Dia 3: Excursió matinal a La Roca, Font de can Planes i Font de la Nansa. Cap de colla, J. Riera. Vocals, J. Regàs i A. Viure. Reunió, a les 4'30, a la plaça de Maluquer.

Excavacions a Sant Sadurní de Gallifa, junt amb la Secció d'Estudi. Cap de colla, S. Llobet. Vocals, A. Caballeria i J. Llacuna.

Dia 9: Reunió de la Secció d'Estudi amb l'ordre del dia següent: «Donar compte de la dimissió del seu president; Reelecció de Junta; Assumptes generals». A les 9'30 del vespre, a l'estatge social.

Dia 10: Excavacions, junt amb la Secció d'Estudis, a Llinàs. Cap de colla, Busquets. Vocals, Rodons i Cumella. Sortida, a les 6'30, estació de França. Pressupost, 0'85 ptes.

Excursió de campíng a l'Aplec Sardanista de la Torre d'En Baró (Montcada). Sortida el dia 9, a les 20'22 per l'estació del Nord. Pressupost, 1'80 ptes. Cap de colla, J. Llacuna. Vocals, Isidre i Pere Llac. — Els que no vulguin assistir al campíng poden concórrer a aquesta excursió sortint el dia 10, per l'estació de França, en el tren de les 5'55.

Dia 17: Excavacions a Llinàs, junt amb la Secció d'Estudi. Cap de colla, S. Llobet. Vocals, M. Gabarró i J. Llacuna. Sortida a les 6'30, estació de França. Pressupost, 0'85 ptes.

Dies 23 i 24: Campíng a Aiguafreda i Molí de l'Avencó. Cap de colla, I. Llac. Vocals, A. Caballeria i J. Riera. Sortida, el dia 23, a les 19, per l'estació del Nord. Pressupost, 2'60 ptes.

Dia 24: Excavacions a Llinàs, junt amb la Secció d'Estudi. Cap de colla, J. Font. Vocals, J. Atsuara i J. Busquets. Sortida, a les 6'30, estació de França. Pressupost, 0'85 ptes.

Dia 30: Primera lliçó del Curset d'Iniciació Arqueològica (Evolució de l'Art quitectura a Catalunya), a càrrec de Marian Lassús. «Idea general de l'Art prehistòric. Estudi de l'Arquitectura fins a l'Art cristià. Influències romanes en l'Ar dels segles vi al x. L'Art pre-romànic. L'Art romànic». A les 21'30, en nostre estatge.

Dia 31: Excursió a Barcelona, junt amb la Secció Feminal. De 9 a 10, al Parc de la Ciutadella; de 10 a 12, als Museus d'Art; de 12 a 14, a l'Escullera; de 14 a 16, al Parc de Montjuïc; de 16 a 18, al Maricel. Cap de colla, S. Llobet. Vocals, A. Soler i C. Puig. Sortida, a les 7'58, estació de França. Pressupost, 4'50 ptes. Es recomana molta puntualitat. El cap de colla eludirà tota responsabilitat, si algú deixa la comitiva expressament.

AGOST. – Dia 6: Segona lliçó del Curset d'Iniciació Arqueològica, pel senyor Marià Lassús. «Transició del romànic al gòtic. L'Art gòtic». A les 21'30.

Dia 7: Excursió matinal fotogràfica a Santa Eulàlia de Ronsana. Cap de colla, J. Riera. Vocals, J. Gabarró i A. Caballeria, Sortida, a les 6, de la plaça de l'Església.

Excavacions a Llinás, junt amb la Secció d'Estudi. Cap de colla, A. Cumella. Vocals, J. Rodons i J. Busquets. Sortida, a les 6'30, per l'estació de França. Pressupost, 0'85 ptes.

Excursió a Can Sora, castell de Bell-lloc, dòlmen de Pins Rosés, El Coll, La Torrassa i Sant Sebastià.

Dia 13: Tercera lliçó del Curset d'Iniciació Arqueològica, pel senyor Marià Lassús. «L'Art del Renaixement. L'Art barroc. L'Art neoclàssic. L'Art actual». — A les 21'30 a l'estatge social.

Dia 14: Excursió de platja a Premià, per Sant Bartomeu i can Boquet. Cap de colla, J. Gabarró. Vocals, A. Caballeria i P. Llach. Sortida a les 5, plaça Guimerà. Retorn facultatiu pel mateix camí o en tren. Pressupost, 2'60 ptes.

Dia 21: Excursió a Montcada, Vallensana, poblat ibèric de Puig-Castellar, i visita a la Torre Pallaresa i Sant Jeroni de la Murtra, junt amb la Secció Femenal. Cap de colla, S. Llobet. Vocals, Carme Llobet i J. Font. Sortida, a les 5'45, estació de França. Pressupost, 3 ptes.

Hi ha projectada una excursió a Berga, Pedraforca, serra del Cadí i Puigcerdà per la setmana de la Festa Major. Detalls, M. Gabarró i A. Caballeria.

Matalasseria

ANDREU PLANS

Gran Assortit
en tots els articles
del ram

Prim, 45

GRANOLLERS

Renteu la roba amb
Sabó en pols

MARTE

i obtindreu més
economia, llim-
piesa perfecta i
gran estalvi de
temps

Joieria

Rellotgeria

*Taller de Compostu-
res i Confecció de*

JOIES

Rafael Font

Granollers

Doctor Robert, 19

TALLER D'ENQUADERNACIONS

*Llibreria
Figurins
Papereria*

*Objectes
d'escriptori
dibuix i pintura*

JOAN CARBÓ

Carrer Sant Roc, 15

GRANOLLERS

Novetats

per a

Senyora

Montaña

**La casa de la
dona elegant**

Plaça de la República, 36

Telèfon 100

Imp. Garrell : Granollers : Telèfon 23

Construcció i Venda

de

Mobles

Especialitat en els treballs d'encàrrec

DORMITORI compost de llit, armari amb dues llunes, 2 tauletes de nit i 2 cadires tapissades

Pessetes 430

DORMITORI compost de llit, calaixera, 2 tauletes de nit i 2 cadires

Pessetes 265

MENJADOR compost de bufet, taula i 6 cadires

Pessetes 215

Visitar aquesta casa és comprar

Jaume Blanxart

Taller i Despaix

Carrer de Ricoma, 95 i Plaça dels Cabrits

Granollers

SOLUCIÓ CASES

Enforteix els ossos i obre la gana

Indispensable a les dones emba-
rassades i les que crien : Molt
útil per al creixement dels nens

Preparat a la Farmàcia J. PUCHADES

Plaça de la Liana, 11 : Barcelona

Preu: 2'50 pessetes ● ● De venda a les Farmàcies

Apotecaria i Drogueria *de* *Josep Marimón i Garriga*

Anàlisis
Clinics
de tota mena

Específics Nacionals i Estrangers

Dipòsit de sèrums i vacunes de les cases Ybis,
de Madrid i Meister Lucius, d'Alemanya

Drogues i Colors de totes marques

Doctor Robert, 12 i 12 bis

Telèfon 30

Granollers

Gran Sastreria SITJES

Plaça de la República, 27 : Teléf. 92
GRANOLLERS

La Casa que ven més barato del Vallès

Calculen! Esgarrifeu-vos!

Trajos de dril.	a	3	duros
" classe més bona.	a	6	"
" de llana	a	10	"
" classe més bona.	a	15	"
" blau per a mecànics	a	5	"

No perdeu el temps! No dubteu!

En lloc més no trobareu el que hi ha a la

SASTRERIA SITJES

Plaça de la República, 27 * Telèfon 92 * GRANOLLERS

Joieria

Rellotgeria

*Taller de Compostu-
res i Confecció de*

JOIES

Rafael Font

Granollers

Doctor Robert, 19

TALLER D'ENQUADERNACIONS

Llibreria

Figurins

Papereria

Objectes

d'Escriptori

Dibuix i Pintura

JOAN CARBÓ

Sant Roc, 15

GRANOLLERS

Clavé, 44

El llapis **TERMOSAN**

Indispensable per tots els esports. Res tan eficaç per a combatre el dolor i congestions, ni tan senzill d'aplicar, perquè sempre està a punt. Basta fregar lleugerament la part dolorida, cobrint-la amb un mocador o bé amb una bena i va desapareixent el dolor produït per possibles accidents. El llapis **TERMOSAN** no ocupa lloc. No embruta. No irrita gens. No fa mala olor. S'aplica tal com es presenta.

Demani fullet al Dipòsit general: **RAMON SALA**

Carrer de Paris 174

BARCELONA

Us recomanem
que proveu les exquisides

Galetes PLAJA

de Girona

Especialitat en les nutritives «MARIÉS» de llet

Excursionistes!

No us oblideu en les vostres excursions
de les Galetes PLAJA, de Girona

Esteve Riera

Sabater

*fa saber a la seva distingida clientela
que ha rebut les novetats per a la present
temporada, i que molt aviat es dedicarà
tambè a calçats per a excursionistes*

Clavé, 15

Granollers

Gaseoses

Sifons i Xarops

ARNÀN

La Casa més acreditada

Exclusiva de la famosa beguda

SINALCO

GRANOLLERS

Prim, 20

Los Previsores del Porvenir

Associació mutua nacional
d'estalvi per a pensions
vitalícies

Capital: 150.000,000
500,000 associats

Amb inspecció de l'Estat

Representant:

Francesc Porta
Prim, 31 :-: GRANOLLERS

Renteu la roba amb
Sabó en pols

MARTE

**i obtindreu més
economia, nete-
dat perfecta i
gran estalvi
de temps**

Llavors seleccionades
d'Horticultura
i Floricultura

JOSEP M.^A PONS

PARETS DEL VALLÈS

Telèfon 10

Diumenges, a Sabadell

Dimarts, a Mollet

Dijous, a Granollers
davant la Caixa d'Estalvis

A PARETS, tots els dies de l'any

TINTORERIA

de

Feliu Masjoan

**Rentats en sec
Tenyits sòlids
Dols en sis hores**

Carrer Clavé, 28

Telèfon 128 R.

GRANOLLERS